

LUNDS UNIVERSITET

Social önskvärdhet och implicita könsattityder

Påverkas kvinnors implicita fördomar av falsk feedback?

Christofer Thorén

Zenja Ristic

PSYK01, Lunds Universitet

Abstract

Social önskvärdhet präglar hur våra normer och sociala beteenden ser ut och har lett till att fördomsfulla attityder i dag hellre mäts implicit, t.ex. med Implicit Association Test (IAT), snarare än explicit för att erhålla ett mer trovärdigt resultat. Dock har det visat sig att även omedvetna attityder medvetet går att kontrollera i implicita test. Mätmetoden i denna studie var Sorting Paired Features Task (SPFT), som likt IAT analyserar responstiderna för association av stimuli till kategorier, men där fyra associationer mäts i en enda svarsrespons i stället för två. Vårt huvudsakliga undersökningssyfte var att se om falsk feedback som antyder implicita fördomar hos kvinnor gentemot sin utgrupp (män), gör att deltagarna försöker kontrollera sin respons i ett följande implicit test mot mer socialt önskvärda resultat. Detta har inte tidigare undersökts med SPFT som mätmetod. Samtidigt undersöktes kvinnors tendens till implicit ingrupsfavoritism i enlighet med tidigare studier. Vidare studerades huruvida graden av empati och kvinnoidentifiering påverkade deltagarnas implicita könsattityder. Undersökningsslagarna bestod av 75 stycken kvinnliga studenter som utförde SPFT och därefter fyllde i ett formulär som innehöll explicita attitydfrågor, empatifrågor och kvinnoidentifieringsfrågor. Vi fann inget signifikant resultat för huvudhypotesen men kunde bekräfta kvinnors automatiska ingrupsbias.

Introduktion

Att öppet (explicit) uttrycka fördomar är i vår typ av samhälle idag inte socialt accepterat på grund av hur samhället har utvecklats. Den sociala normen idag ser inte ut som den gjorde förr, utan har skapat ett allmänt krav på att man inte ska uppträda eller uttrycka sig fördomsfullt (Blanchard, Lilly & Vaughan, 1991). Detta har medfört att de traditionella explicita mätmetoderna (i form av t.ex. enkäter) i sin tur också har fått en minskad trovärdighet när det gäller såväl rasism som sexism (Eagly, Mladinic & Otto, 1991). Människor har med andra ord anpassat sitt uttryck av fördomar efter den sociala normen för att inte framstå som fördomsfulla och därmed som t.ex. rasistiska eller sexistiska. Detta innebär dock inte att människors fördomar har försvunnit. Med implicita mätmetoder som till exempel Implicit Association Test (IAT; Greenwald, McGhee & Schwartz, 1998), Sorting Paired Features Task (SPFT; Bar-Anan, Nosek & Vianello, 2009) och Evaluative Priming (EP; Fazio, Jackson, Dunton & Williams, 1995) där man försöker visa förekomsten av till exempel sexism på en omedveten nivå (Banaji & Greenwald, 1995), kan man fortfarande se att fördomsfulla attityder förekommer och därmed anta att normer kring genus och diskriminering är väl inlärd, komplexa koncept. Dessa implicita testmetoder, som alltså mäter fördomar på det omedvetna planet, har stark validitet och kan ta fram ett mått på människors underliggande attityder med hjälp av att titta på deltagarnas reaktionstider vid associationer av positiva och negativa ord med in- och utgrupp. Trots de kraftiga resultat som implicita mätmetoder har givit, har ny forskning visat att implicita associationstest kan vara sårbara för miljö – och situationsfaktorer. Det har till exempel hittats resultat på att deltagare avsiktligt försökte ändra och påverka sina implicita attityder och lyckades med detta genom att förlänga eller förkorta sin reaktionstid. I en studie av Dasgupta & Greenwald, (2001) såg man att deltagare visade minskad implicit fördomsfullhet mot svarta när de blev presenterade bilder på svarta kända omtyckta personer och ökad implicit fördomsfullhet mot vita när de blev presenterade bilder på vita mindre omtyckta kända personer.

Följande studie syftar till att undersöka huruvida undersökningsdeltagares reaktion i ett implicit test (SPFT) påverkas då de manipulerats via falsk feedback som antydde att de hade automatiska negativa attityder mot män (utgruppen) eller automatiska positiva preferenser för kvinnor (ingruppen) framför män. På grund av de inlärd automatiska attityderna trodde vi att deltagarna, som resultat av den falska feedbacken, skulle bli mer benägna att svara efter social önskvärdhet, vilket skulle innebära att de försökte ändra sina reaktionstider mot positiv preferens för män framför kvinnor. Detta eftersom den falska feedbackens syfte var att göra

deltagarna medvetna om att deras implicita attityder gick mot det som i samhället är socialt önskvärt, nämligen jämställdhet och att inte vara sexistisk. Även om SPFT och IAT är liknande implicita mätmetoder har de väsentliga skillnader. IAT presenterar t.ex. positiva respektive negativa ord och bilder (t.ex. män eller kvinnor) som ska sorteras in i två kategorier (stimuluspar) i samma omgång t.ex. kvinna-positivt ord och man-negativt ord och vice versa i en annan omgång dvs. kvinna-negativt ord och man-positivt ord. SPFT kombinerar egenskaper från IAT och EP genom att presentera 4 stimuluspar i samma omgång bestående av bilder och positiva eller negativa ord (t.ex. kvinna-positivt ord, kvinna-negativt ord, man-positivt ord och man-negativt ord). Implicita mätmetoders stora fördel är att deltagarna inte har samma möjlighet att svara efter social önskvärdhet jämfört med explicita mätmetoder. Andra studier har visat att det faktiskt går att påverka sina implicita attityder mot en önskad riktning. I vår undersökning är det intressant att se om SPFT kan mäta att undersökningsdeltagarna försöker påverka sina implicita attityder då detta inte undersökts tidigare med SPFT.

Automatiska och kontrollerade stereotyper

Motivation spelar stor roll för i vilken utsträckning man tenderar att aktivera stereotyper eller undvika dessa. De automatiska fördomarna är enligt Devine (1989) de som man blivit inlärd att tänka och kallas automatiska eftersom de uppkommer vid association till ett objekt och har uppkommit många gånger tidigare, samtidigt som de kräver lite kognitiv kapacitet. För att kunna undvika sina automatiska stereotyper måste man aktivt försöka kontrollera dem genom att aktivera den nya kunskapen man tar till sig. Alla är medvetna om vilka stereotyper som finns, och det är fördomarna som grundas utifrån dessa stereotyper som man kallar automatiska. Att kontrollera fördomar kräver mycket kognitiv kapacitet och är betydligt mer krävande än att använda sig av de automatiska då man medvetet måste anstränga sig för att inte stereotypisera. I Devines (1989) undersökning var man intresserad av att titta på hur människor som skattas högt respektive lågt på fördomsfullhet använder sig av automatiska och kontrollerade attityder. Skillnaden som gör det hela intressant är då människor som har lågt på fördomsfullhetsskalan motiveras till att inte använda de automatiska fördomarna utan medvetet hämmar dessa.

Människors syn på sexism och huruvida man kan uttrycka dessa åsikter har också gått från explicita till implicita attityder. De har ändrat form, från traditionella synsättet till det mer medvetna moderna sättet (Swim et al., 1995). I en studie gjort av Rodin, Price, Bryson &

Sanchez (1990) visade det sig att samma typ av diskriminerande handlingar uppfattades som mer fördomsfulla då en vit person diskriminerade en svart än om en man diskriminerade en kvinna. Det intressant med studien var att resultatet visat att det i samhället inte är lika oönskat att ha negativa sexistiska attityder som negativa rasistiska attityder. Människor har visat sig vara mer benägna att inte vara rasistiska än sexistiska och känner även mer skam om de tror att de begått en rasistisk handling än en sexistisk handling (Czopp & Monteith, 2003).

In- och utgrupp

Ingruppsfavoritism innebär att man tenderar att koppla positiva egenskaper och anknytningar till den gruppen man tillhör. Detta fenomen skapar på så vis en ”vi och dem”-situation och utgruppens medlemmar blir automatiskt lättare att associera negativa egenskaper till. När människor jämför andra med sig själva och finner likheter inom den gruppen man själv tillhör, förstärker man sina egna värderingar och åsikter vilket i sin tur också blir till fördel för självförtroendet. Sociala identitetsteorin visar på att när man känner stark identifiering med sin grupp och när självförtroendet påverkas av att man känner sig delaktig av gruppen kan man tendera att ingruppsfavorisera och utgruppsdiskriminera t.ex. kvinnor som skattar sig själva som feminister och inte är speciellt bundna till de traditionella könsnormerna har också större behov av att identifiera sig med sin in grupp, dvs. andra kvinnor. (Wilson & Liu, 2003). Det finns två komponenter vid ingruppsidentifiering; den personliga identifieringen och gruppidentifieringen. Man kan alltså stärka sin självkänsla både via sina personliga egenskaper och via gruppens framgång. (Tajfel & Turner 1986) Normer i samhället och kultur är andra faktorer som påverkar hur man ser på varandra. Social dominansorientering (SDO; Pratto, Sidanius, Stallworth, & Malle, 1994) menar att samhället är uttänkt som sociala hierarkier bestående av olika grupper. På grund av detta kan det anses att förtryck och konflikter mellan de olika grupperna kan bidra till att denna grupporienterade hierarki upprätthålls. Social dominansorientering har i sig en effekt på hur mycket man generellt tenderar att vara fördomsfull. Förutom social dominansorientering har även graden av empati en effekt på generaliserad fördomsfullhet och generella negativa attityder mot utgruppen. (Bäckström & Björklund, 2007) Det har dessutom visat sig att män har starkare tendens att agera efter social dominansorientering än kvinnor (Sidanius & Pratto, 1999). När man är medveten om att det finns stereotyper om den grupp man själv tillhör kan fenomenet stereotypot uppstå. Man är själv medveten om vilken grupp man tillhör och medveten om de stereotyper som finns och man har en rädsla att man ska leva upp till dessa. När det gäller genusroller kan förväntningar på vad kvinnor bör göra skapa en rädsla hos kvinnor att hamna i

den rollen (Steele et. Al 2002). Tidigare undersökningar har visat att kvinnor har en starkare ingrupsfavoritism än män (Rudman & Goodwin, 2004) och vi var intresserade att se om det nyutformade SPFT kunde bekräfta detta på en implicit nivå.

Empati och SPF

Ett koncept som klassas som en mycket viktig individvariabel för att förklara påverkan på socialt beteende är empati. Empati beskriver förmågan att förstå andra personers känslor och perspektiv (Davis, 1980). De vanligaste tillvägagångssätten för att mäta graden av empati är i nuläget de som mäter flera dimensioner av individens kognitiva och affektiva förmågor (individens emotionella reaktivitet och kognitiva, perspektivtagande förmågor) (Davis, 1983, 1994). Davis (1980), studerade empati genom att dela upp konceptet i fyra delskalor och mätte bland annat om det fanns några könsskillnader. I studien hittades signifikanta skillnader mellan kvinnor och män där kvinnor visade högre grad av empati på alla delskalorna, vilket är i enlighet med tidigare empatistudier med andra skalor (t.ex. Mehrabian & Epstein, 1972). Eftersom empati har visat sig ha starka kopplingar med socialt beteende och kvinnor tenderar att vara mer empatiska än män, skulle det vara intressant att undersöka hur graden av empati hos kvinnor påverkar deras beteende i en implicit könsstudie. Teoretiskt borde mer empatiska kvinnor vara mer benägna att svara efter social önskvärdhet och därmed inte visa lika mycket negativa attityder mot män som mindre empatiska kvinnor.

IAT är ett väl använt program som fokuserar på att ta fram människors dolda och omedvetna attityder. Bar-Anan, Nosek & Vianello (2009) utvecklade en mer komplex version av IAT där fyra associationer mäts i en enda svarsrespons i stället för två som i IAT. IAT presenterar t.ex. positiva respektive negativa ord och bilder (t.ex. män eller kvinnor) som ska sorteras in i två kategorier (stimuluspar) i samma omgång t.ex. kvinna-positivt ord och man-negativt ord och vice versa i en annan omgång dvs. kvinna-negativt ord och man-positivt ord. SPFT kombinerar egenskaper från IAT och EP genom att presentera 4 stimuluspar i samma omgång bestående av bilder och positiva eller negativa ord (t.ex. kvinna-positivt ord, kvinna-negativt ord, man-positivt ord och man-negativt ord). SPFT analyserar också responstiderna då försökspersonen ser och reagerar på stimuli men kräver simultan kategorisering av, i vårt fall, bilder på antingen män eller kvinnor samt positiva eller negativa adjektiv. SPF har alltså två stimuli som man utsätts för vid samma tillfälle till skillnad från IAT.

Baserat på dessa teorier och tidigare forskning är vår huvudhypotes att kvinnors reaktionstider skulle påverkas på en implicit nivå av falsk feedback för att de inte vill framstå som fördomsfulla mot män då detta inte anses vara socialt önskvärt. Vidare förväntade vi oss en effekt i form av ingrupsbias hos kvinnor då detta går i hand med tidigare studier om implicita könsattityder. Vi vill försöka besvara och bekräfta vår hypotes med det nya implicita testet SPF samt se om det finns någon korrelation mellan empati och graden av implicita negativa könsattityder. Vi hoppas även att se om resultaten från de explicita enkätfrågorna om könsattityder, visar att kvinnor svarar efter social önskvärdhet för att inte framstå som fördomsfulla mot män.

Metod

Undersökningsdeltagare

Undersökningsgruppen bestod av 75 stycken kvinnliga studenter från Malmö Högskola och Lunds Universitet med en medelålder på 23.5 år (SD = 4.9 år).

Undersökningsdeltagarna rekryterades genom bekvämlighetsurval på Malmö Högskola och Lunds Universitet under mars månad 2010. Deltagarna informerades om att deltagandet i studien var anonymt samt att ett presentkort skulle lottas ut.

Material

Testet som användes var ett Sorting Paired Features (SPF) Task (Bar-Anan, Nosek & Vianello, 2009) som kombinerar egenskaper från det implicita associationstestet (IAT; Greenwald, McGhee & Schwartz, 1998) och evaluative priming (EP; Fazio, Jackson, Dunton & Williams, 1995). Testet innehöll fyra stimuligrupper: 8 positiva ord (t.ex., strålande och underbar), 8 negativa ord (t.ex., hemsk och vidrig), 8 ansiktsfotografier i färg av vita kvinnor och 8 ansiktsfotografier i färg av vita män. Bilderna togs från en studie av Minear, M. & Park, D. C. (2004). Testet bestod av tre betingelser varav två betingelser manipulerades med falska resultat – falsk feedback, medan den tredje var kontrollgruppsbetingelsen, utan manipulation.

Procedur

Undersökningsdeltagarna placerades i grupper om tre vid varsin dator i ett avskilt, tyst rum. Försöksledarna gav instruktioner om att testet var anonymt och frivilligt och att deltagarna

skulle fylla i frågeformuläret efter att SPFT avslutats. Varannan omgång instruerades av en manlig försöksledare och varannan av en kvinnlig. Inga försöksledare var närvarande under själva testets gång. Instruktioner för SPFT följde på datorskärmen. Testet bestod av en träningsomgång och två testomgångar.

I träningsomgången presenterades olika ord och bilder från stimulusgrupperna, parvis, i mitten av skärmen. Bilderna representerade vita kvinnor och män och orden representerade positiva och negativa koncept. Undersökningsdeltagarna skulle kategorisera ord- och bildparet till respektive kategoripar (man-positiv, man-negativ, kvinna-positiv och kvinna-negativ) så fort som möjligt. Kategoriseringen skedde med hjälp av tangenterna [e] (vänster långfinger), [d] (vänster pekfinger), [o] (höger långfinger) och [k] (höger pekfinger). Tangenterna [e] och [d] användes för att sortera stimulusparet till kategorin i övre vänster hörn respektive nedre vänster hörn och [o] och [k] för att sortera stimulusparet till kategorin i övre höger hörn respektive nedre höger hörn. Varje stimuluspar stannade kvar på skärmen till dess att det sorterats in i rätt kategori. Vid fel tangentryck av kategoriseringen, visades ett rött X under stimulusparet som stannade kvar till dess att deltagaren sorterat in paret till rätt kategori. Därefter presenterades nästa stimuluspar efter 300ms. Träningsomgången bestod av 32 stycken stimuluspar. Efter träningsomgången följde testomgången.

Den första testomgången bestod av 64 stycken stimuluspar. Därefter erhöll deltagarna i de första två betingelserna ett falskt resultat (falsk feedback). Det falska resultatet visade antingen att deltagarens resultat var att denne hade en stark automatisk positiv preferens för kvinnor framför män eller att denne hade en stark automatisk negativ preferens mot män. Den tredje betingelsen var kontrollgruppsbetingelsen utan manipulation där deltagaren fick läsa om hur resultaten i SPFT beräknas, baserat på kategoriseringens reaktionshastighet. Efter detta följde den andra testomgången som också bestod av 64 stycken stimuluspar.

För att undvika responsbias balanserades kategoriparens positioner mellan omgångarna. Detta innebär att orden och bilderna (stimulusparen) presenterades slumpmässigt på skärmens fyra hörn. Även stimulusparens ordningsföljd varierade mellan omgångarna.

När SPFT var avslutat fick undersökningsdeltagarna fylla i formuläret som representerade en kvinnoidentifieringsskala (Eriksson & Lindholm, 2007) och en empatiskala (Davis, 1980). Vidare skapades sex stycken explicita frågor om generella könsattityder och två frågor där kvinnor och män skulle skattas på en temperaturskala. På kvinnoidentifieringsskalan och skalan till de explicita attitydfrågorna skulle deltagarna uppskatta på en skala mellan 1 och 9,

där 1 är *stämmer inte alls* och 9 är *stämmer mycket bra*, vilken siffra som bäst representerade deltagarens uppfattning till de olika påståendena (t.ex. ”Att vara kvinna är en viktig del av den jag är” respektive ”Jag brukar tendera till att vara fördomsfull mot män”). På temperaturskalan skulle grupperna kvinnor och män skattas i allmänhet på en skala mellan 0 och 8, där 0 är *kallast* och 8 är *varmast*. På empatiskalan skulle deltagarna uppskatta på en skala mellan 1 och 5, där 1 är *definitivt falskt* och 5 är *definitivt sant*, vilken siffra som bäst representerade deltagarens uppfattning till de olika påståendena (t.ex. ”Jag känner ofta starkt med människor som har det sämre ställt än jag”, ”Jag dagdrömmer och fantiserar ibland om sådant som jag skulle kunna råka ut för”, ”Jag har en benägenhet att tappa kontrollen i kritiska lägen” och ”Jag tror att det finns två sidor av varje problem och jag försöker att se båda”). Empatiskalan består av fyra stycken delskalor, vilka mäter empatisk omsorg, graden av fantasi, graden av personlig oro och perspektivtagande (ovanstående exempelpåståenden är tagna från varsin delskala).

Efter skattningsskalorna följde frågor om undersökningsdeltagarnas ålder, hur många liknande test de gjort innan, samt vad de trodde att undersökningens syfte var. För att testa om försökspersonerna hade uppmärksammat och förstått manipulationen, ställdes även en kontrollfråga som bad deltagaren att ange vilket resultat de erhållit efter den första testomgången. Vidare tillfrågades deltagarna vad de tänkte kring detta resultat samt om de trodde att resultatet hade påverkat den följande testomgången. Se Appendix.

Hela undersökningen tog ca 15-20 minuter per deltagare. Efter avslutad testning fick undersökningsdeltagarna debriefing som förklarade att de resultat som de eventuellt erhållit, var falska och att dessa hade utdelats slumpmässigt oberoende av deras faktiska resultat. Se Appendix.

Resultat

Reaktionstiden definierades som den tid mellan att stimulusparet visades på skärmen, till dess att det kategoriserats in till rätt kategoripar, oavsett om en felaktig kategorisering gjorts först. Reaktionstider under 400ms och över 5000ms exkluderas, enligt Bar-Anan et. als rekommendationer (genomsnitt av 2% tider per deltagare togs bort; ingen deltagare hade mer än 10% tider utanför kravet, vilket innebar att samtliga 75 deltagares resultat kunde användas). Datatransformering, i form av logtransformering, gjordes för att utföra

variansanalysen, vilket är standard vid analys av reaktionstidsmått (medelvärdena av reaktionstiderna i texten är ej transformerade).

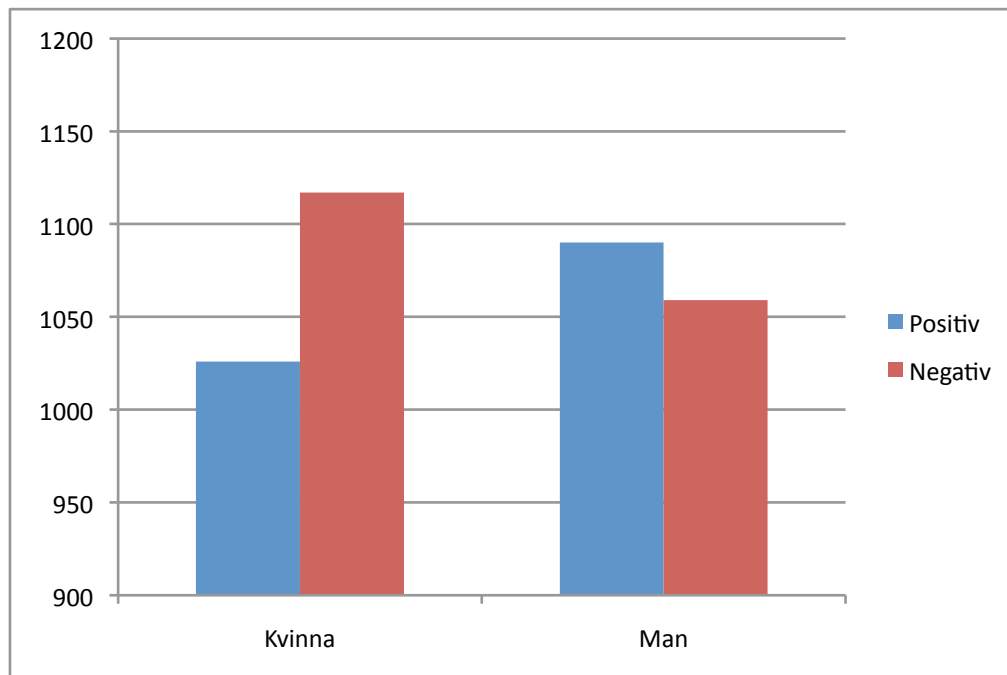
SPF och falsk feedback

Den genomsnittliga reaktionstiden för de tre omgångarna (övningsomgången, den första testomgången och den andra testomgången) var 1159 ms ($SD = 704$). Reaktionstiderna för de olika reaktionstidsvariablerna (ingrupp och positiva ord, ingrupp och negativa ord, utgrupp och positiva ord, utgrupp och negativa ord) visas i Figur 1.

För att undersöka huvudhypotesen, nämligen huruvida undersökningsdeltagarnas reaktionstider påverkades på implicit nivå av falsk feedback under den andra testomgången, utfördes en repeated measures MANOVA med falsk feedback (positiv preferens för kvinnor, negativ preferens mot män eller kontrollgruppsbetingelse) som mellangrupsfaktor. Kön (man eller kvinna) och valens (positiv eller negativ) användes som inomgruppsfaktorer. Denna hypotes fick vi inget stöd för, det fanns ingen signifikant interaktion mellan reaktionstid och vilken betingelse som deltagarna utsattes för, Wilks Lambda = .88, $F(1, 72) = 1.41$, $p > .05$.

Vidare undersöktes, med en repeated measures MANOVA, hur reaktionstiderna varierade över båda testomgångarna på inomgruppsfaktorerna kön och valens. Det fanns en klar huvudeffekt för reaktionstid, Wilks Lambda = .51, $F(1, 72) = 22.54$, $p < .05$, effektstorlek = .49, med snabbare reaktionstider för positiva ord tillsammans med bilder på ingruppen (kvinnor) än för negativa ord tillsammans med bilder på ingruppen och med snabbare reaktionstider för negativa ord tillsammans med bilder på utgruppen (män) än för positiva ord tillsammans med bilder på utgruppen (Se Figur 1). Denna effekt stöder vår hypotes om att kvinnor skulle tendera att favorisera kvinnor framför män på en implicit nivå, vilket är i enlighet med tidigare studier (Bar-Anan et al., 2007).

Figur 1. Genomsnittliga reaktionstider i ms för de olika kategoriparen

SPF och explicita mått

En repeated measures MANOVA utfördes även för att fastställa hur reaktionstiderna varierade beroende av graden av deltagarnas empati och kvinnoidentifiering på inomgruppsfaktorerna kön och valens. Det fanns inga signifikanta interaktioner mellan varken reaktionstid och graden av empati, Wilks Lambda = .19, $F(1, 72) = .84, p > .05$, eller mellan reaktionstid och graden av kvinnoidentifiering, Wilks Lambda = .38, $F(1, 72) = 1.08, p > .05$. Hur empatiska deltagarna var och hur mycket de identifierade sig med att vara kvinnor hade således ingen påverkan på deras implicita könsattityder under den andra testomgången oavsett om de erhållit falsk feedback eller ej.

För att undersöka förhållandet mellan de fyra olika reaktionstidsvariablerna och temperaturskalorna, empatiskalorna, kvinnoidentifieringsskalan, de explicita könsattitydsfrågorna samt skalan på differenspoängen av de olika reaktionstiderna, gjordes en Pearsons korrelation. Det fanns ingen relevant signifikant korrelation för varken temperaturskalan, kvinnoidentifieringsskalan eller empatidelskalorna med reaktionstiderna. Det hittades inte heller något samband mellan reaktionstiderna och de explicita attityderna (Se Tabell 2).

Tabell 2 Pearsons korrelation mellan reaktionstider och temperaturskala och explicita attityder

	Temperatur- skala män	Temperatur- skala kvinnor	Positiv preferens för kvinnor	Positiv preferens för män
SPF Kvinna + Positiv	-.11	.05	.03	.05
SPF Kvinna + Negativ	-.07	.00	.04	.08
SPF Man + Positiv	-.08	.09	.03	.04
SPF Man + Negativ	.08	.07	-.08	.09

Reaktionstidsvariablerna summerades till en gemensam differensskala ((ingrupp och positiv + utgrupp och negativ) – (ingrupp och negativ + utgrupp och positiv)), enligt Bar-Anan et al. Genom att korrelera denna nya poäng med de explicita attitydmåtten, mäts uppskattningsvis kvinnors individuella implicita associationer av kvinnliga bilder med positiva ord, likt ett vanligt IAT. Differenpoängen visade dock inga signifikanta korrelationer med de självskattade explicita attitydfrågorna.

Av de 50 undersökningsdeltagare som deltog i de två betingelser som erhöll falsk feedback efter första testomgången, var det tre stycken som hade förstått huvudsyftet med studien, det vill säga att vi ville undersöka huruvida deltagarna påverkas under den andra testomgången av den falska feedbacken. Ingen skillnad hittades dock i dataanalysen när dessa deltagares resultat exkluderades.

Diskussion

I vår undersökning fick vi inte stöd för grundhypotesen att kvinnor skulle kontrollera sina reaktionstider, på en implicit nivå, under den andra testomgången på grund av den falska feedback de erhölet. De kvinnliga deltagarna agerade alltså inte mer implicit kontrollerande efter att de fått falsk feedback trots att feedbacken antydde att de hade starka automatiska positiva preferenser för kvinnor eller starka automatiska negativa preferenser mot män. De kvinnor som alltså fick feedback visade inte att de hade mindre bias än vad kontrollgruppen hade efter testningen.

Varför vi inte har fått någon signifikant skillnad trots att deltagarna blivit utsatta för manipulation tror vi kan bero på följande orsaker. I en annan studie gjort av Castelli & Tomelleri (2006) visade det sig att när man testade de implicita fördomarna för vita gentemot svarta medborgare, påverkades resultatet av situationsfaktorer. Försöksdeltagare fick utföra tester, vissa satt individuellt och andra satt tillsammans med andra deltagare. Resultatet visade att när de vita deltagarna satt i samma rum och såg varandra blev de mer benägna att svara efter social önskvärdhet jämfört med de som testades individuellt. I vår studie blev deltagarna dock inte påverkade av social önskvärdhet men eftersom kvinnor genom tiderna varit en stigmatiserad grupp jämfört med män kan en förklaring till det uppvisade automatiska ingrupsbiaset vara att de satt tillsammans med andra kvinnor. Detta kan ha haft en effekt på att de blev mer medvetna om att de är kvinnor och därmed blev deras ingrups känsla större eftersom studien handlar om kön, vilket inte var någon hemlighet och ganska uppenbart.

En annan anledning är att deltagarna eventuellt inte la tillräcklig fokus på sin feedback och fokuserade mer på att sortera in bilderna och de positiva respektive negativa orden så fort som möjligt. Den kognitiva belastningen kan helt enkelt ha blivit för stor pga. att testet bestod av fyra stimuluspar (och därmed åtta stimuli) samtidigt som man fysiskt skulle använda rätt tangenter för att sortera in de nya stimulusparen till rätt kategori. Feedbacken hamnade därför inte i fokus utan istället fokuserade deltagarna på att sortera in paren till rätt kategori så fort som möjligt. Vi utesluter inte att deltagarna inte kände eller påverkades av det falska resultatet och att de hade motivation att försöka påverka sina reaktionstider så att de inte framstod som fördomsfulla. Vi tror dock att en trolig orsak till varför vi inte fick något signifikant resultat kan vara den kognitiva belastningen, så som fokus, som SPFT kräver. Enligt Devine (1989) kräver de kontrollerade fördomarna mycket kognitiv kapacitet och eftersom SPFT också är väldigt kognitivt krävande, skulle detta kunna orsaka att deltagarna inte klarade av att ändra sina implicita attityder även om de ville detta. Vidare tror vi att samhällets könsnormer bidrar till en ökad acceptans av könsdiskriminering jämfört med till exempel rasism (Eberhardt & Fiske, 1994). Då könsscheman är skapade redan vid tidig ålder, blir det eventuellt ”accepterat” att stereotypisera mellan könsgrupperna och det blir på så vis inte samma eftersträvan efter social önskvärdhet. Detta skulle kunna leda till att folk är medvetna om sina sexistiska attityder och därför inte fördömer andra som är sexistiska.

Vi fann dock signifikant skillnad vid hypotes två, att kvinnor implicit skulle favorisera sin ingrupp framför utgruppen dvs. att de skulle associera positiva ord fortare med kvinnliga bilder än med manliga bilder och att de skulle associera negativa ord fortare med manliga

bilder än med kvinnliga. Det visade sig att kvinnor tenderar att associera positiva ord snabbare till sin ingrupp, vilket är i enlighet med tidigare forskning (Rudman & Goodwin, 2004). Kvinnor har alltså en automatisk ingrupsbias vilket innebär att man automatiskt favoriserar den grupp man själv tillhör. Sociala identitetsteorin menar att människor (i detta fall de kvinnliga deltagarna) favoriserar sin ingrupp eftersom man identifierar sig med dem och vill bibehålla sin självkänsla. (Turner & Tajfel 1979) Det har visat sig att kvinnor som inte anser sig leva efter den traditionella kvinnorollen och som anser sig vara feminister också är den grupp som tenderar att känna större samhörighet med sin ingrupp (Cameron & Lalonde 2001). Enligt social dominanst teori så tenderar människor att skapa sociala hierarkier, man vill höja sin egna ingrupsstatus för att i sin tur öka sin egen självkänsla som man bekräftar via sina gruppmedlemmar. När den ingrupp man tillhör blir diskriminerad eller gruppens position hotas tenderar man att favorisera sin ingrupp mer. Man vill då oftast försvara sin ingrupp och detta kan vara en implicit reaktion. (Morrison & Ybarra, 2008)

Människors behov av att tillhöra är betydelsefullt för välmående. När någons ingrupp blir utsatt för diskriminering hamnar medlemmarna i en obalans i sitt välmående och försöker höja statusen på sin egen ingrupp (Eliezer, Major, Mendes, 2009). Man börjar automatiskt försvara sin ingrupp vilket i detta fall skulle innebära att eftersom kvinnor genom historien haft lägre status än män skulle de därmed automatiskt och implicit försöka höja den kvinnliga positionen och därför snabbare associera de positiva orden med den kvinnliga bilden i testet. I dagens samhälle har också stereotyper och fördomar ändrat form, man har gått från ett öppet och explicit sätt att tala om de olika roller man har i samhället beroende på vilket kön man tillhör till att samhället idag anser att detta inte är önskvärt. Medvetenheten om att det inte är önskvärt att tala om fördomarna eller stereotyperna gör inte att de inte existerar utan att de övergått till att vara implicita attityder (Klonis, Plant & Devine, 2005).

Det hittades inget samband mellan de implicita attityderna (reaktionstiderna) och de explicita attityderna. I tidigare undersökningar av till exempel Greenwald, McGhee, Schwartz (1998) visade det sig att det inte heller fanns korrelation mellan de explicita och implicita testen. En sannolik orsak enligt dem är att explicita och implicita test inte fångar upp samma saker, alltså inte testar samma typ av attityder. Det är intressant att studien inte visade någon koppling mellan de implicita och explicita måtten, då dessa inte verkar vara relaterade till varandra. En förklaring skulle kunna vara att bilderna på män respektive kvinnor aktiverar betydligt mer komplexa associationer som t.ex. relationer, sexuell attraktion, vänskap osv., vilket vår implicita metod inte hade kapacitet att mäta.

Vi undersökte även hur deltagarnas grad av empati påverkade de implicita könsattityderna och var då intresserade av hur kvinnor med mycket empati skulle reagera efter att de fått den falska feedbacken. Vi ville alltså se om det fanns en tendens att de skulle försöka att inte favorisera sin ingrupp jämfört med mindre empatiska kvinnor. Detta fick vi dock inget stöd för, vilket alltså innebär att graden av empati inte hade någon inverkan på implicita könsattityder. Vi var dessutom intresserade av att se hur graden av identifiering påverkade hur mycket ingrupsfavoritism de kvinnliga deltagarna kände. Vi fick inte heller här någon korrelation.

Tidigare implicita undersökningar med IAT och SPF visade att kvinnor hade starkare ingrupsbias än män och det var intressant att vårt resultat via SPF bekräftade detta likaså. För att vidare utveckla undersökningen vi gjort skulle vi fokusera på att göra de explicita testen mer direkta och använda fler genusskattningar. Något som vi pga. tidsbrist inte kunde ha med var manliga deltagare. Då man testar genusattityder och båda parterna deltar blir undersökningen enklare att dra slutsatser från. Anledningen till varför vi endast tog med kvinnliga deltagare var att tidigare studier visat att kvinnor tenderar att ha större ingrupsfavoritism än män. Det hade dessutom varit intresseväckande att försöka göra en liknande undersökning i en miljö med tydligare könsroller och hierarkier som till exempel på en mans- eller kvinnodominerad arbetsplats. Det hade också varit intressant att använda någon annan kategori, t.ex. testa fördomar mot homosexuella som är en tydligare stigmatiserad grupp än vad kvinnor är.

Det finns två komponenter vid identifiering; en på individ- och en på gruppnivå. Vi fick tydliga resultat på att kvinnors ingrups känsla var stark. Möjliga orsaker skulle kunna vara att man tillsammans med tydliga, inlärdade genusnormer visade stark ingrupsbias eftersom man tillsammans med andra kvinnor utförde testet. Detta kan dessutom eventuellt orsakat att den falska feedbacken inte hade någon effekt på våra deltagare. Kanske är det så att genusnormerna är så pass automatiskt styrda att man blivit omedveten om att de faktiskt påverkar oss.

Referenser

- A.H. Eagly, A. Mladinic, S. Otto. (1991). Are women evaluated more favorably than men? An analysis of attitudes, beliefs, and emotions". *Psychology of Women Quarterly*, Vol. 15, 203 – 216.
- Banaji, M. R., & Greenwald, A. G. (1995). Implicit gender stereotyping in judgments of fame. *Journal of Personality and Social Psychology*, 68, 181-198.
- Bar-Anan, Y., Nosek, Brian A., & Vianello, M. (2009). The Sorting Paired Features Task A Measure of Association Strengths. *Experimental Psychology*, 56(5), 329–343.
- Blanchard, F. A., Lilly, T., & Vaughn, L. A. (1991). Reducing expression of racial prejudice. *Psychological Science*, 2, 101–10.
- Bäckström, M., & Björklund, F. (2007). Structural Modeling of Generalized Prejudice. *Journal of Individual Differences*, Vol. 28(1), 10–17.
- Martin, Carol L., & Ruble, Diane N. (2009). Patterns of Gender Development. *The Annual Review of Psychology*, 61, 353–81.
- Castelli L., & Tomelleri S. (2006). Contextual effects on prejudiced attitudes: When the presence of others leads to more egalitarian responses. *Journal of Experimental Social Psychology*, 44, 679–686.
- Czopp, Alexander M., & Monteith, Margo J. (2003) Confronting Prejudice (Literally): Reactions to Confrontations of Racial and Gender Bias, *Personal Social Psychology Bulletin*, 29, 532
- Dasgupta, N., & Greenwald, A. G. (2001). On the malleability of automatic attitudes: Combating automatic prejudice with images of admired and disliked individuals. *Journal of Personality and Social Psychology*, 81, 800-814.
- Davis, Mark H. (1980). A Multidimensional Approach to Individual Differences in Empathy. *JSAS Catalog of Selected Documents in Psychology*, 10, 85
- Glasford, D. E., Pratto, F., Dovidio, J. F. (2007). Intragroup dissonance: Responses to ingroup violation of personal values. *Journal of Experimental Social Psychology* 44, 1057–1064.

- Devine, P. G. (1989). Stereotypes and prejudice: Their automatic and controlled components. *Journal of Personality and Social Psychology*, 56, 5-18.
- Eliezer D., Major B., Mendes B. W. (2009). The costs of caring: Gender identification increases threat following exposure to sexism. *Journal of Experimental Social Psychology*, 46, 159–165.
- Eriksson, K., & Lindholm, T. (2007). Making gender matter: The role of gender-based expectancies and gender identification on women's and men's math performance in Sweden. *Scandinavian Journal of Psychology*, 48, 329-338.
- Fazio Russell H., Jackson Joni R., Dunton Bridget C., & Williams Carol J., (1995), Variability in Automatic Activation as an Unobtrusive Measure of Racial Attitudes: A Bona Fide Pipeline?, *Journal of Personality and Social Psychology*, 69(6), 1013-1027
- Greenwald, A. G., McGhee, D. E., & Schwarz, J. L. K., (1998), Measuring individual differences in implicit cognition: The Implicit Association Test, *Journal of Personality and Social Psychology*, 74(6), 1464-1480.
- James E. Cameron, Richard N. Lalonde, (2001), Social identification and gender-related ideology in women and men, *British Journal of Social Psychology*, 40, 59–77
- Jennifer L. Eberhard Susan T. Fiske, (1994), Affirmative Action in Theory and Practice: Issues of Power, Ambiguity, and Gender Versus Race , *Basic And Applied Social Psychology*, 75(1 & 2), 201-220
- Kimberly Rios Morrison, Oscar Ybarra, (2008), "The effects of realistic threat and group identification on social dominance orientation" *Journal of Experimental Social Psychology*, 44, 156–163
- Pratto, F., Sidanius, J., Stallworth, Lisa M., & Malle, Bertram F. (1994). Social Dominance Orientation: A personality variable predicting social and political attitudes, *Journal of Personality & Social Psychology*, 67, No. 4., 741-763
- Rodin, Miriam J., Price, Judy M., Bryson, Jeff B., & Sanchez, Francisco J. (1990). Asymmetry in Prejudice Attribution, *Journal of Experimental Social Psychology*, 26, 481-504

Rudman, L. A., Glick, Peter. (2001). Perspektiv Gender Stereotypes and Backlash Toward Agentic Women, *Journal of Social issues*, 57, 743- 762.

Rudman, Laurie A.; Goodwin, Stephanie A. (2004). Gender Differences in Automatic In-Group Bias: Why Do Women Like Women More Than Men Like Men? *Journal of Personality & Social Psychology*, 87, 494-510.

Sidanius, J. & Pratto, F., (1999), Social Dominance: An Intergroup Theory of Social Hierarchy and Oppression, Cambridge University Press., 31-57.

Steele, Claude M., Spencer, Steven J., Aronson, Joshua Contending with group image: The psychology of stereotype and social identity threat in Zanna, Mark P. (Ed.), (2002). *Advances in experimental social psychology*, Vol. 34, (pp. 379-440). San Diego, CA, US: Academic Press

Suzanne C. Klonis, E. Ashby Plant, Patricia G. Devine, (2005), Internal and External Motivation to Respond Without Sexism, *Personality And Social Psychology Bulletin*, 31, 1237

Tajfel, H. and Turner, J. C., (1986), The social identity theory of inter-group behavior. In S. Worchel and L. W. Austin (eds.), *Psychology of Intergroup Relations*, Chigago: Nelson-Hall

Tajfel, H., & Turner, J. (1979). An integrative theory of intergroup conflict. I W. G. Austin & S. Worchel (Eds), *The social psychology of intergroup relations*. Monterey, CA.: Brooks/Cole.

Wilson, Marc Stewart; Liu, James H., (2003), Social dominance orientation and gender: The moderating role of gender identity, *British Journal of Social Psychology*, 42, 187-199

Appendix

Vänligen besvara följande påståenden så bra du kan genom att ringa in den siffra på skalan som bäst representerar vilken uppfattning du har.

-
1. Att vara kvinna är en viktig del av den jag är
Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 6 7 8 9 *Stämmer mycket bra*
 2. Att vara kvinna är oviktigt för hur jag uppfattar mig själv som person
Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 6 7 8 9 *Stämmer mycket bra*
 3. Att vara kvinna har mycket lite att göra med hur jag känner mig som person
Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 6 7 8 9 *Stämmer mycket bra*
 4. Att vara kvinna är viktig del av min självbild
Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 6 7 8 9 *Stämmer mycket bra*
-
5. Andra människors olyckor brukar vanligtvis inte beröra mig särskilt mycket.
Definitivt falskt 1 2 3 4 5 *Definitivt sant*
 6. Ibland tycker jag inte speciellt synd om andra när de har problem.
Definitivt falskt 1 2 3 4 5 *Definitivt sant*
 7. Jag blir ofta ganska berörd av sådant jag ser hända.
Definitivt falskt 1 2 3 4 5 *Definitivt sant*
 8. Jag känner ofta starkt med människor som har det sämre ställt än jag.
Definitivt falskt 1 2 3 4 5 *Definitivt sant*
 9. Jag skulle beskriva mig själv som en ganska godhjärtad person.
Definitivt falskt 1 2 3 4 5 *Definitivt sant*
 10. När jag märker att någon blir utnyttjad, så känner jag att jag vill beskydda den personen.
Definitivt falskt 1 2 3 4 5 *Definitivt sant*
 11. När jag ser någon bli orättvist behandlad, känner jag ibland inte något större medlidande.
Definitivt falskt 1 2 3 4 5 *Definitivt sant*
 12. Det händer sällan att jag blir oerhört gripen av en god bok eller film
Definitivt falskt 1 2 3 4 5 *Definitivt sant*
 13. Jag är för det mesta objektiv när jag ser en film eller en pjäs, och låter mig sällan ryckas med helt och hållet.
Definitivt falskt 1 2 3 4 5 *Definitivt sant*
 14. Jag dagdrömmer och fantiserar ibland om sådant som jag skulle kunna råka ut för.
Definitivt falskt 1 2 3 4 5 *Definitivt sant*
 15. När jag har sett en pjäs eller film, har det hänt att det känts som om jag vore en av huvudpersonerna.

- Definitivt falskt* 1 2 3 4 5 *Definitivt sant*
16. När jag läser en intressant berättelse eller roman, föreställer jag mig hur det skulle kännas om det hela gällde mig.
Definitivt falskt 1 2 3 4 5 *Definitivt sant*
17. När jag läser romaner lever jag mig verkligen in i romanfigurernas känsloliv.
Definitivt falskt 1 2 3 4 5 *Definitivt sant*
18. När jag ser en bra film så har jag lätt för att identifiera mig med huvudpersonen.
Definitivt falskt 1 2 3 4 5 *Definitivt sant*
19. I en nödsituation känner jag mig illa till mods.
Definitivt falskt 1 2 3 4 5 *Definitivt sant*
20. Jag är vanligtvis rätt så skicklig när det gäller att hantera krissituationer.
Definitivt falskt 1 2 3 4 5 *Definitivt sant*
21. Jag har en benägenhet att tappa kontrollen i kritiska lägen.
Definitivt falskt 1 2 3 4 5 *Definitivt sant*
22. Jag känner mig ibland hjälplös när jag är mitt uppe i en mycket känsloladdad situation.
Definitivt falskt 1 2 3 4 5 *Definitivt sant*
23. När jag ser att någon blir skadad brukar jag kunna hålla mig lugn.
Definitivt falskt 1 2 3 4 5 *Definitivt sant*
24. När jag ser någon i en nödsituation som är i stort behov av hjälp, så blir jag alldeles upprörd och skärrad.
Definitivt falskt 1 2 3 4 5 *Definitivt sant*
25. Spända och känsloladdade situationer skrämmer mig.
Definitivt falskt 1 2 3 4 5 *Definitivt sant*
26. Innan jag kritiserar någon så försöker jag föreställa mig hur jag skulle känna det, om jag vore i samma situation.
Definitivt falskt 1 2 3 4 5 *Definitivt sant*
27. Jag försöker ibland att bättre förstå mina vänner genom att föreställa mig hur saker och ting ser ut i deras perspektiv.
Definitivt falskt 1 2 3 4 5 *Definitivt sant*
28. Jag försöker se var och ens ståndpunkt i en tvist innan jag bildar mig en egen uppfattning.
Definitivt falskt 1 2 3 4 5 *Definitivt sant*
29. Jag tror att det finns två sidor av varje problem och jag försöker att se båda.

Definitivt falskt 1 2 3 4 5 *Definitivt sant*

30. Jag tycker ibland att det är svårt att se saken ur "den andres" synpunkt.

Definitivt falskt 1 2 3 4 5 *Definitivt sant*

31. När någon gör mig upprörd så brukar jag, för ett ögonblick, försöka sätta mig in i dennes situation.

Definitivt falskt 1 2 3 4 5 *Definitivt sant*

32. Om jag är säker på min sak så slösar jag inte tid på att lyssna på andras argument.

Definitivt falskt 1 2 3 4 5 *Definitivt sant*

33. Jag tycker generellt sett bättre om kvinnor än om män

Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 6 7 8 9 *Stämmer mycket bra*

34. Jag tycker generellt sett bättre om män än om kvinnor

Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 6 7 8 9 *Stämmer mycket bra*

35. Jag brukar tendera att favorisera kvinnor framför män i vardagliga situationer

Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 6 7 8 9 *Stämmer mycket bra*

36. Jag brukar tendera att favorisera män framför kvinnor i vardagliga situationer

Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 6 7 8 9 *Stämmer mycket bra*

37. Jag brukar tendera till att vara fördomsfull mot män

Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 6 7 8 9 *Stämmer mycket bra*

38. Jag brukar tendera till att vara fördomsfull mot kvinnor

Stämmer inte alls 1 2 3 4 5 6 7 8 9 *Stämmer mycket bra*

39. Hur skulle du skatta gruppen "män" i allmänhet?

Kallast 0 1 2 3 4 5 6 7 8 *Varmast*

40. Hur skulle du skatta gruppen "kvinnor" i allmänhet?

Kallast 0 1 2 3 4 5 6 7 8 *Varmast*

41. Vad är din ålder?

42. Hur många liknande test som mäter automatiska attityder (t.ex. IAT) har du gjort innan detta?

43. Vad fick du för resultat efter den första testdelen?

44. Beskriv hur du tänkte kring ditt resultat efter den första datortestdelen:

45. Tror du att det resultat som du fick, påverkade hur du utförde den andra delen av datortestet?

46. Vad tror du att vi försökte undersöka i denna studie?

Debriefing – undersökningens verkliga syfte

Du har deltagit i ett test vars syfte var att titta på kvinnors omedvetna attityder mot sin egen ingrupp (kvinnor) och därför har vi enbart använt oss av kvinnliga undersökningsdeltagare. Efter första delen av testet fick en del av er reda på ert resultat som beskrev era omedvetna, automatiska attityder till kön.

Dessa resultat var alltså *falska* och utdelades slumpmässigt oberoende av era faktiska resultat. Dina resultat fastställs genom att titta på reaktionstiden (hur snabbt man sorterar in bilderna och orden till respektive könskategori). Syftet är att se om du som deltagare försökte att kontrollera dina svar under den andra testdelen på grund av den falska feedbacken. Detta skulle i så fall bero på att man inte vill framstå som fördomsfull även vid omedvetna attityder. *Vi ville alltså se om och hur du påverkades av ditt falska resultat och detta falska resultat har som sagt ingen koppling med dina verkliga attityder.*

Om du är intresserad av att prova andra liknande test (Implicita associationstest, IAT) som undersöker dina omedvetna preferenser för kön kan du göra detta på internet på <https://implicit.harvard.edu/implicit/sweden/>. Där kan du få dina exakta resultat direkt efter testet utförts och läsa mer om dess bakgrund. Här kan du även göra andra IAT gällande huruvida man har automatiska preferenser när det gäller t.ex. etnicitet, sexuell läggning och vikt. Kom ihåg att det inte finns någon garanti för att tolkningarna som erbjuds utifrån resultaten, stämmer överens med dina egna uppfattningar.

Vi hade verkligen uppskattat om du inte berättar för andra om hur denna studie gick till förrän vi är klara med vår datainsamling den 14 maj 2010.

Om du har ytterligare frågor eller vill läsa vår färdiga uppsats så kontakta oss via e-mail:

thoren.christofer@gmail.com

zenja_r@hotmail.com

Tack för din medverkan!

Hälsningar Zenja och Christofer